

V Praze, dne 29. září
Č. j.: 10/15

Stanovisko

Klubu k novele zákona o pomoci v hmotné nouzi

Původní smysl poslaneckého návrhu poslance Z. Stanjury, ke kterému se při hlasování přiklonila většina poslanců Poslanecké sněmovny České republiky (včetně ČSSD), spočíval v tom, aby obec měla možnost regulovat místní podmínky, ke kterým patří v některých obcích i ubytovny. Takto míněný poslanecký návrh byl (zřejmě nedopatřením) přijat v tom znění, že obec rozhoduje o tom, zda konkrétní osoba získá ve správním řízení doplatek na bydlení, což však neodpovídalo smyslu původního záměru ani diskusi, která se v Poslanecké sněmovně vedla. Ani předkládaná novela neumožňuje obcím, aby výrazněji zasahovaly na svém území do ubytoven jako místních záležitostí svého druhu. Z tohoto hlediska nesplnila předložená novela svůj účel. Předloženou novelu lze však chápat jako předstupeň regulace sociálního bydlení, a tak na ní i Klub nahlíží.

Klub vnímá pozitivně, že se Úřad práce při zjišťování, zdali jsou dány podmínky vhodné zvláštního zřetele (a žadateli může být poskytnut doplatek na bydlení), musí žadatel v podstatě prokázat svůj vztah k obci. Z tohoto úhlu pohledu nepovažuje Klub za fatální problém, že písemné vyjádření obce k podmínkám hodným zvláštního zřetele má pro Úřad práce jen nezávazný charakter, neboť kritéria pro udělení doplatku na bydlení jsou již s obcí spojena, jen je z moci úřední prokazuje jiný orgán než obec – Úřad práce.

Pokud bude Úřad práce vykonávat řádně místní šetření a navíc zohlední i informaci obce, nemůže se stát, že by doplatek na bydlení obdržel žadatel, který by neměl žádný vztah k obci, kde se nalézá. Orgán hmotné nouze by však neměl plošně vyžadovat splnění podmínky trvalého pobytu v obci, které je mnohdy pro žadatele na ubytovnách prakticky nemožné. Na druhé straně by měl zkoumat i skutečnosti, zdali osoba nepobývá mimo standardní bydlení jen účelově. Návrh přirozeně neřeší situace, kdyby Úřad práce z kapacitních důvodů vykonával místní šetření jen paušálně; v tom případě by nezávazná informace neměla velkého významu. Klub však předpokládá, že Úřad práce má dostatek kapacit na výkon této činnosti.

Písemnou informaci pro Úřad práce mají vytvářet sociální pracovníci obecních úřadů obcí s pověřeným obecním úřadem, a pokud zde nejsou, tak sociální pracovníci obecních úřadů třetího typu. I když toto navrhované řešení vyčleňuje obce prvního typu, které jsou osobám zde pobývajícím nejbližší, a bylo by logičtější tuto povinnost svěřit všem obecním úřadům, přesto Klub návrh podporuje, neboť zohledňuje současný kompetenční stav.

Na některých obcích druhého typu zůstala i po sociální reformě z roku 2012 aspoň částečně zachována sociální práce, jejíž význam by měl podle koncepcí MPSV stále růst. Klub však upozorňuje na riziko nedostatečné znalosti místních podmínek sociálních pracovníků obcí třetího typu ve všech místech jejich správního obvodu a na personální podhodnocení této činnosti v České republice. Úřad práce by neměl spoléhat jen na písemnou informaci obce, a měl by převážně využít institutu vlastního místního šetření v rámci sociální práce, informace obce by měla být jen doplňkem. Klub

ponechává na zvážení, zda by písemná informace obecního úřadu neměla být s ohledem na možnou administrativní náročnost nahrazena standardizovaným záznamem sociálního pracovníka.

Klub podporuje institut motivačního plánu, který by měl být vždy vytvořen s příjemcem doplatku na bydlení v případech hodných zvláštního zřetele. V návrhu zákona je však obsah zmíněného institutu popsán příliš vágně. Podstatou motivačního plánu by měla být sociální práce, zákon by však měl jednoznačně určit, která instituce bude sociální práci vykonávat. Tuto část sociální práce by dle názoru Klubu neměly vykonávat obce, nýbrž Úřad práce, neboť jde o příjemce dávek v hmotné nouzi, oblasti, která jako celek přešla v roce 2012 právě na Úřad práce. S neúspěšnými žadateli by však způsoby sociální práce měla pracovat obec, jak zákon předjímá již v platném znění. Proti této skutečnosti Klub nic nenamítá.

Sociální práce je nezbytným fungováním nejen systému hmotné nouze, nýbrž i budoucí úpravy sociálního bydlení. Po již zmíněné sociální reformě z roku 2012 je počet sociálních pracovníků na obecních úřadech druhého a třetího typu velmi nízký. V současné době byl vytvořen dotační titul na tuto činnost, který je však pro budoucí rok zcela bez finančních prostředků. Bez systematického a dlouhodobě garantovaného navýšení počtu sociálních pracovníků není možné, aby obce vykonávaly v rámci motivačního plánu sociální práci i s příjemci doplatku na bydlení. Tato kompetenční nejasnost, kdo má vykonávat sociální práci, je zřejmě největším problémem předložené novely.

Navrhované snížení maximální výše doplatku na bydlení ze současných 90% normativních nákladů na bydlení podle zákona o státní sociální podpory na 70% považuje Klub za sociálně únosné, neboť ubytovny se skutečně kvalitativně liší od bytů a je nelogické, aby byla úhrada za bydlení zde dotována ve velmi podobné výši jako v případě klasických bytů. Klub je však toho názoru, že navržená maximální výše doplatku na bydlení je stále příliš vysoká a neodpovídá kvalitě poskytovaných služeb na ubytovnách, ani nebere v potaz jejich rozdílnou výměru, neboť je paušální. Podle názoru Klubu by se cena za ubytovny měla odvíjet nikoliv od ceny v místě obvyklé, ale od průměrné ceny, za kterou obec pronajímá obecní byty. Tato cena by mohla být stanovena na 1m² a nikoliv bez zohlednění velikosti místnosti jako nyní. Jako krok správným směrem vnímá Klubu rovněž zastropování pravidelných úhrad spojených z bydlení.

Z výše uvedeného vyplývá, že ačkoliv novela zákona o pomoci v hmotné nouzi se obsahově oddálila od původního záměru regulace ubytoven jako místních záležitostí svého druhu, přesto našla v Klubu v obecné rovině podporu. Je však třeba urychleně vyřešit kompetenční spor o výkon sociální práce v rámci motivačního plánu, který by dle názoru Klubu měl vykonávat Úřad práce. Obce druhého typu mohou vykonávat sociální práci jen v případě, pokud MPSV jasně zaručí její dlouhodobé a udržitelné financování v přenesené působnosti. Ačkoliv jde jen o dílčí novelu zákona, je z ní patrná změna přístupu k obcím oproti legislativním návrhům minulého volebního období ve smyslu partnerství mezi obcemi a státem. Předloženou novelu tak Klub podporuje.

Nad rámec předkládané novely upozorňuje Klub na skutečnost, že by měl Úřad práce důsledněji dodržovat povinnost zjišťování **ceny obvyklé** za náklady stanovené v § 34 písm. a) až c) zákona. V této souvislosti obdržel Klub kopii dopisu, kterou starosta Bohumína Petr Vícha, člen Klubu, zaslal ministryni M. Marksové. **Předsednictvo Klubu se jednoznačně přihlásilo k obsahu tohoto dopisu, neboť důsledné zjišťování ceny obvyklé by dle našeho soudu v mnohém zlepšilo současný stav v oblasti poskytování doplatku na bydlení.** Zmíněný dopis P. Víchy tvoří přílohu č. 1 tohoto Stanoviska.